

NESTANAK INSTITUTA OTVORENOG MORA U JADRANU

Disappearance of the Institute of the Open Sea in the Adriatic

UDK 341.225

Stručni članak

Professional paper

Sažetak

Talijanski parlament izglasovao je Zakon o zaštitno-ekološkoj zoni u Jadranskom moru, koja obuhvaća područje od vanjskih granica talijanskoga teritorijalnog mora do crte sredine, to jest do crte koja će biti određena sporazumima sa susjednim državama, Hrvatskom i Slovenijom, a koje će biti pod talijanskom jurisdikcijom i u kojoj će za strane državljane i strane brodove vrijediti talijanski i zakoni Europske unije, ali i međunarodni sporazumi za sprečavanje onečišćenja mora, za zaštitu morskih organizama, biološke raznovrsnosti i arheološkoga blaga na morskom dnu, osim propisa koji se odnose na ribolovnu djelatnost.

Svrha ovog rada je pokazati koje su posljedice talijanskog proširenja svoje jurisdikcije na moru, dakle proglašenja zaštitnoga ekološkog pojasa u Jadranu (što se u prvom redu ogleda u činjenici potpunoga nestanka otvorenog mora kao instituta međunarodnog prava), slovenskoga proglašenja zaštićene ekološke zone i epikontinentalnog pojasa, normativnog uređenja odnosa na Jadranskom moru, u skladu s pravima i dužnostima obalnih, ali i drugih država u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu, te u odnosu prema pravnom uređenju morskog ribolova, iskorištavanju rudnog bogatstva iz podmorja, postupanju pri pojavi onečišćenja morskog okoliša, ali i u odnosu prema odredbama novoga hrvatskog pomorskog prava i međunarodnoga pomorskog prava, s obzirom na razgraničenje s Italijom, Slovenijom i Crnom Gorom, uz druge implikacije koje bi navedenim proglašenjem mogle nastati.

Ključne riječi: međunarodno pravo mora, pomorsko pravo, trgovačko pravo, ribolovno pravo, ekološki, ribolovni, arheološki i gospodarski pojas, zona preferencijalnih prava, epikontinentalni pojas, otvoreno i teritorijalno more, gospodarenje živim i neživim prirodnim bogatstvima i ekonomsko iskorištavanje.

Summary

Italian Parliament voted for Protection and Ecologic Zone of the Adriatic Sea Law which comprises the area from the outer borders of Italian territorial sea up to the medium line i.e. the line which will be determined by the agreements of the neighbouring States, Croatia and Slovenia and which will be under Italian jurisdiction and in which the Italian as well as European Union laws will be applied for foreign vessels. At the same time, even the international agreements for protection of marine life, biological diversity and archeologic findings on sea bed will be obeyed but the regulations regarding fishing activity will be excluded.

The goal of the paper is to show what are the consequences of Italian extension of its jurisdiction at sea i.e. declaration of protected ecologic zone in the Adriatic (what is mirrored in the complete disappearance of the open sea institute as an international law institute), Slovene declaration of protected ecologic zone and continental shelf, normative regulation of the relations in the Adriatic in accordance with the rights and duties of coastal and other States in protected ecologic and fishing zone and in relation to legal organization of marine fishing, mine exploitation from undersea, actions on appearance of the pollution of sea environment but also in relation to the regulations of new Croatian maritime and international maritime law concerning limitations with Italy, Slovenia and Montenegro with other implications which might occur by means of this enactment.

Key words: international maritime law, maritime law, merchant law, fishing law, ecological, fishing, archeologic and economic zone, zone of preferential rights, continental shelf, open sea and territorial waters, economy of live and other natural resources, economic exploitation.

*Željko Dominis, dipl. ing. pomorskog prometa, Dubrovnik

1. Uvod

Introduction

Republika Hrvatska je 3. listopada 2003. uspostavila Zaštićeni ekološko-ribolovni pojas (dalje u tekstu: ZERP) u Jadranu s odgodom primjene od godine dana. Pri tome je zadržala pravo da po potrebi proglasi i ostale sadržaje u skladu s Dijelom V. Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982.¹ („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori, br. 11/95. - dalje u tekstu: Konvencija). Odlukom o dopuni odluke o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru („Narodne novine“, br. 77/04.)², primjena pravnog režima ZERP-a Republike Hrvatske za zemlje članice Europske unije započet će nakon sklapanja Ugovora o partnerstvu u ribarstvu između Europske zajednice i Republike Hrvatske. Granice ZERP-a protežu se do crte sredine u Jadranskom moru i poklapaju se s granicama epikontinentalnog pojasa.

Italija je u svibnju 2004. proglasila svoj arheološki pojas širok 12 milja izvan teritorijalnog mora, a talijanski parlament je 31. siječnja 2006. prihvatio Zakon o zaštitno-ekološkoj zoni u Jadranskom moru. Nakon njegova proglašenja, otvoreno more u Jadranu, kao institut međunarodnog prava, više ne postoji.

Naime, i granice talijanske zaštitno-ekološke zone u Jadranskom moru također se poklapaju s granicama epikontinentalnog pojasa jer kako i stoji u navedenom talijanskom Zakonu, zona obuhvaća područje od vanjskih granica talijanskoga teritorijalnog mora do crte sredine, to jest do crte koja će biti određena sporazumima sa susjednim državama, Hrvatskom i Slovenijom. Time se talijanska jurisdikcija proširila na područje na kojem će za strane državljanke i strane brodove vrijediti talijanski i zakoni Europske unije, te međunarodni sporazumi za sprječavanje onečišćenja mora, za zaštitu morskih organizama, biološke raznovrsnosti i arheološkog blaga na morskom dnu. Međutim, kako stoji u posljednjem članku navedenoga zakona, on se ne odnosi na ribolovnu djelatnost.

¹ Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora donijela je Treća konferencija Ujedinjenih naroda, i ona je otvorena za potpisivanje, zajedno sa Završnim aktom Konferencije, u Montego Bayu, Jamajka, 10. prosinca 1982. Konvencija je stupila na snagu 16. studenoga 1994., a Republika Hrvatska odgovarajuću notifikaciju o sukcesiji položila je kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda 5. travnja 1995. Sporazum o primjeni XI. dijela Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora od 10. prosinca 1982. donijela je Opća skupština Ujedinjenih naroda rezolucijom 48/263. 28. srpnja 1994. Sporazum se je privremeno primjenjivao od 16. studenoga 1994., a stupio je na snagu 28. srpnja 1996. Republika Hrvatska dala je pristanak da bude vezana Sporazumom 5. svibnja 1995. prigodom polaganja notifikacije o sukcesiji Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

² Prijelaznim odredbama u članku 1018. Pomorskog zakonika (NN, 181/04.) propisano je da se neke njegove odredbe koje se odnose na gospodarski pojas, a koje se odnose na ekologiju i ribarstvo, primjenjuju danom početka primjene Odluke Hrvatskog sabora o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru („Nar. nov.“, br. 157/03. i 77/04.), kojim je uspostavljen zaštićeni ekološko-ribolovni pojas Republike Hrvatske, a da će se one koje se odnose na proizvodnju energije iskorištavanjem mora, morskih struja i vjetrova te prava gradnje, rada i uporabe umjetnih otoka, uređaja i naprava na moru, morskom dnu i u morskome podzemlju - početi primjenjivati kad Hrvatski sabor proglasi ostale sadržaje isključivoga gospodarskog pojasa u skladu s Konvencijom o pravu mora.

2. Područje ZERP-a

The Area of Protected Ecological and Fishing Zone (PEFZ)

ZERP Republike Hrvatske obuhvaća morski prostor od vanjske granice teritorijalnog mora u smjeru pučine do njegove vanjske granice dopuštene općim međunarodnim pravom. Vanjske granice ZERP-a Republike Hrvatske utvrdit će se međunarodnim ugovorima o razgraničenju s državama kojima obale leže sučelice ili bočno u odnosu prema hrvatskoj obali. Do sklapanja međunarodnih ugovora o razgraničenju, vanjska granica ZERP-a Republike Hrvatske privremeno će slijediti crtu razgraničenja epikontinentalnog pojasa uspostavljenu Sporazumom između SFRJ i Talijanske Republike o razgraničenju epikontinentalnog pojasa iz 1968. godine, a u bočnom razgraničenju crtu koja slijedi smjer i nastavlja se na privremenu crtu razgraničenja teritorijalnog mora kako je to utvrđeno Protokolom o privremenom režimu uz južnu granicu između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore iz 2001. godine.³

3. Što obuhvaća institut „otvoreno more“?

What does it Mean „Open Sea“ Institute?

Odredbe Konvencije o otvorenom moru („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori, br. 12/94.) propisuju da se pod pojmom „otvoreno more“ razumijevaju svi dijelovi mora koji ne pripadaju teritorijalnom moru ili unutrašnjim morskim vodama neke države. Otvoreno je more slobodno za sve nacije i nijedna država nema pravo zahtijevati da podvrgne bilo koji dio otvorenog mora svojoj suverenosti.

Sloboda otvorenog mora ostvaruje se pod uvjetima koji su određeni Konvencijom o otvorenom moru i drugim pravilima međunarodnoga prava. Klasična teorija poznaje četiri slobode otvorenog mora: slobodu plovidbe, slobodu ribolova, slobodu polaganja podmorskih kabela i cjevovoda i slobodu prelijetanja. Sve se države koriste tim slobodama, ali i drugim slobodama priznatim općim načelima međunarodnog prava, vodeći razumno računa o interesima drugih država na slobodu otvorenog mora.

Države bez morske obale uživaju slobodu mora jednako kao i obalne države, i trebaju imati slobodan pristup k moru.

Sve države, obalne i neobalne, imaju pravo na otvorenomu moru ploviti brodovima pod svojom zastavom.

³ Protokol između Vlada Republike Hrvatske i tadašnje Savezne vlade Savezne Republike Jugoslavije o privremenom režimu uzduž južne granice između dviju država potpisan je 10. prosinca 2002. na Konfinu. Protokol sadržava devet poglavlja, u kojima se utvrđuje privremena jurisdikcija na kopnu i na moru, privremena jurisdikcija u zajedničkoj morskoj zoni uz Prevlaku, regulira proces demilitarizacije, granični prijelazi i pogranični promet, traganje i spašavanje na moru, suradnja pri onečišćenju mora, turistička suradnja i ostala pitanja vezana uz južnu granicu dviju država.

4. Epikontinentalni pojas

Continental Shelf

Svaka obalna država, osim onih koje se nalaze u nepovoljnom geografskom položaju bez izlaza na otvoreno more (primjerice: susjedna Slovenija te Bosna i Hercegovina), ima svoj epikontinentalni pojas *ipso facto*, dok gospodarski pojas treba proglasiti bilo zakonom, bilo jednostranim pravnim aktom kojim nastaju međunarodnopravne posljedice ili ga utvrditi međunarodnim ugovorom.

Sukladno odredbama članka 76. Konvencije, epikontinentalni pojas ne može biti širi od 350 milja mjereno od polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora, ili 100 milja računajući od izobate od 2.500 m.

Iako prema odredbama članka 74. točke 4. Konvencije i međunarodnopravnoj pomorskoj praksi Republika Hrvatska ima neotuđivo pravo proglasiti gospodarski pojas do vanjske granice svojega epikontinentalnog pojasa, tj. po granicama već utvrđenima u Pomorskom zakoniku⁴, ona još nije proglasila gospodarski pojas.

Granice epikontinentalnog pojasa Republike Hrvatske i Republike Italije utvrđene su sporazumom između Italije i bivše SFRJ jer je, sukladno odredbama o sukcesiji, na snazi sporazum o razgraničenju epikontinentalnog pojasa potpisan u Rimu 8. siječnja 1970. između vlada Italije i bivše SFRJ. Odredbama članka 74. točke 4. Konvencije propisuje se da, kada između zainteresiranih država postoji sporazum koji je na snazi, razgraničenje isključive gospodarske zone između država čije se obale dodiruju ili su sučelice uređuje se u skladu s odredbama toga sporazuma. Budući da između zainteresiranih država (Hrvatske i Italije) postoji sporazum koji je na snazi, nema pravnih prepreka da Republika Hrvatska proglasi svoj gospodarski pojas do vanjske granice svoga epikontinentalnog pojasa.

5. Gospodarski pojas

Economic Zone

Kao relativno mladi institut međunarodnog prava, gospodarski pojas još nema niti potpuno jasan termin pod kojim se pojavljuje u pravnim i znanstvenim dokumentima. Osim pojma *gospodarski pojas* pojavljuje se i pojam *isključiva ekonomska zona*, pa su uobičajeni izrazi: engleski *exclusive economic zone*, francuski *zone economique exclusive*, španjolski *zona economica exclusiva*. U hrvatskom jeziku *gospodarski se pojas* još naziva i *gospodarska zona*, *isključiva privredna zona* i *isključiva ekonomska zona*. Teškoće u odabiru pogodnoga termina ilustriraju i dosad uporabljeni termini za gospodarski pojas u engleskome jeziku: *patrimonial sea*, *economic zone*, *exclusive economic zone*, *epicontinental sea*, *marginal sea*, *zones of special*

⁴ Člankom 42. Pomorskog zakonika (NN, br. 181/04.) propisano je da epikontinentalni pojas Republike Hrvatske obuhvaća morsko dno i morsko podzemlje izvan vanjske granice teritorijalnoga mora Republike Hrvatske u smjeru pučine do granica epikontinentalnog pojasa sa susjednim državama te da su granice epikontinentalnog pojasa Republike Hrvatske i Republike Italije utvrđene sporazumom između Italije i bivše SFRJ iz 1968. godine.

jurisdiction, fishery zone, zones for the purpose of fishing or conservation etc. Kako se najveći dio živih bogatstava mora nalazi u području do 200 nautičkih milja od obale, i kako se u tom dijelu mora obavlja najveći dio ribolova, mnoge obalne države, ovisne o ribolovu, bile su pogođene činjenicom da strani brodovi ribare u području pred njihovim obalama, odmah izvan nekoliko milja širokoga teritorijalnog mora. Zbog sve naprednije tehnike lova i sveukupnog porasta stanovništva, obalne su države počele proglašavati ribolovne zone, a južnoameričke države i teritorijalno more širine 200 milja, što je dovelo do mnogih nesuglasica.

Početkom 70-ih godina prošloga stoljeća pojavila se ideja uvođenja *gospodarskog pojasa*, koja je prihvaćena na Trećoj konferenciji o pravu mora, pa je institut gospodarskog pojasa razrađen u okviru Konvencije.

Gospodarski pojas široki je morski pojas koji počinje na mjestu gdje prema otvorenomu moru završava teritorijalno more i proteže se maksimalno 200 milja od polaznih crta za mjerenje širine teritorijalnog mora.

Širina isključivoga gospodarskog pojasa ne smije se protezati izvan 200 morskih milja od polaznih crta od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora. Kako gospodarski pojas započinje na vanjskoj crti teritorijalnog mora, dakle gdje teritorijalno more prestaje i može se maksimalno protezati do 200 milja od polaznih crta za mjerenje širine teritorijalnog mora, njegova efektivna širina ovisi o širini teritorijalnog mora određene države. Konkretno: ako je teritorijalno more široko 3 milje, gospodarski pojas može biti maksimalno širok 197 milja, a ako je teritorijalno more široko 12 milja, gospodarski će pojas biti širok maksimalno 188 milja.

Gospodarski pojas, sukladno odredbama Konvencije, opisan je, dakle, kao područje koje se nalazi izvan teritorijalnog mora i uz njega, na dijelu područja ranijeg protezanje otvorenog mora sa specifičnim pravnim režimom. Gospodarski pojas nije dio državnog područja, a nije ni dio otvorenog mora, već negdje na sredini između režima teritorijalnog mora i otvorenog mora – *genus tertii*. Bitna odrednica gospodarskog pojasa sastoji se u tome da je on po svojem pravnom statusu *sui generis* - morski pojas u kojemu obalna država ima isključive ovlasti (prava i obveze), ali u točno određenim smjernicama jer i ostale države također imaju određena prava i obveze sukladno odredbama Konvencije.

6. Pojam ribolovnih i ekoloških zona te zona preferencijalnih ribolovnih prava

The Notion of Fishing and Ecological Zones and the Zones of the Preferential Fishing Rights

Usporedno s proglašenjem gospodarskoga pojasa obalne zemlje uspostavile su i ribolovne zone i zone preferencijalnih ribolovnih prava. Obalne države ovisne o ribolovu proglašenje tih zona objašnjavale su teškim okolnostima u kojima su se našle zbog napretka ribarske tehnologije i sve većega obujma ribolova. Prema Konvenciji UN o pravu mora, u članku 56. propisano je da obalna država u isključivome gospodarskom pojasu ima „suverena prava istraživanja i iskorištavanja,

očuvanja i gospodarenja živim i neživim prirodnim bogatstvima voda nad morskim dnom i onima morskoga dna i podzemlja mora te u pogledu drugih djelatnosti radi ekonomskoga istraživanja i iskorištavanja zone, kao što je proizvodnja energije korištenjem vode, struja i vjetrova". S druge strane, jurisdikciju na temelju relevantnih odredaba iste Konvencije obalna država ima za podizanje i uporabu umjetnih otoka i naprava, znanstveno istraživanje mora te zaštitu i očuvanje morskoga okoliša.

Institut „ribolovna zona“ označuje područja u kojima je ribolov stranim ribarima zabranjen, a institut „zona preferencijalnih ribolovnih prava“ označuje područja u kojima obalna država ima prvenstvo u ribolovu, npr. prilikom određivanja kvota lovine. Proglašavanje tih zona obalne su države ovisne o ribolovu objašnjavale teškim uvjetima u kojima su se našle zbog napretka ribarske tehnologije i sve većeg obujma ribolova. Ribarenje izvan uskih granica teritorijalnog mora postajalo je sve veće, riblja staništa time sve siromašnija, što je sve moglo dovesti do teških gospodarskih, pa time i političkih posljedica za obalnu državu. Proklamiranje isključivih ribolovnih zona i zona preferencijalnih prava najviše je pogađalo države s jakim flotama za „dalekometni ribolov“. Naravno, države s jakim flotama tražile su slobodno more, sa što užim teritorijalnim morem i bez ikakvih zona preferencijalnih prava. Zbog golemih vrijednosti ulova ribe, države su se osim riječima povremeno sukobljavale i uporabom različitih oblika prijeljivih i sile (počevši od „odguravanja“ stranoga ribarskog broda pa do otvaranja vatre), te su nastajali tzv. ribarski ratovi, od kojih je najpoznatiji tzv. bakalarski rat.

7. Razlika između suverenosti i suverenih prava

Difference Between Sovereignty and Sovereign Rights

Razliku između suverenosti i suverenih prava vidimo po tome što na području svoje suverenosti na moru - teritorijalnog mora, obalna država nije dužna trpjeti nikakva ograničenja svoje vrhovne vlasti, osim vrlo strogo definiranih izuzetaka, od kojih je najpoznatiji institut neškodljivog prolaska.⁵ Za razliku od toga, u gospodarskom pojasu država je ovlaštena koristiti se samo određenim suverenim pravima, i to u opsegu i na način na koji to propisuje Konvencija. Jurisdikcija znači zbir ovlaštenja obalne države, a u užem smislu - ovlaštenje države da njezini organi ureduju u određenoj stvari, npr. kazne počinitelja nekoga inkriminiranog djela.

U gospodarskom pojasu obalna država nema suverenitet (on završava gdje završava i teritorijalno more), već uživa suverena prava radi istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim i neživim

prirodnim bogatstvima voda nad morskim dnom i onih morskog dna i podzemlja mora, te drugih djelatnosti ekonomskog iskorištavanja, kao što je proizvodnja energije iskorištavanjem vode, struja i vjetrova. Nadalje, u gospodarskom pojasu obalna država ima jurisdikciju za podizanje i uporabu umjetnih otoka, uređaja i naprava, za znanstveno istraživanje mora, za zaštitu i očuvanje morskog okoliša, te druga prava po Konvenciji.

Obalna država pri reguliranju ulova živih morskih bogatstava treba uzimati u obzir prava neobalnih država i onih u nepovoljnom geografskom položaju unutar svoje regije.

Gospodarski pojas ne dira klasične slobode otvorenog mora: slobodu plovidbe, preleta i polaganja podmorskih kabela i cjevovoda, ako neke od tih sloboda mogu biti modificirane zbog primjene suverenih prava obalne države.

Proglašenjem ZERP-a do epikontinentalne granice između Hrvatske i Italije na sredini Jadrana, Hrvatska je stekla određena suverena prava pretežno gospodarske prirode. Naime, time je stekla sva prava kao i da je proglasila i gospodarski pojas, osim što neće moći graditi umjetne otoke i koristiti se energijom valova, vjetra i morskih struja.

Kako teritorijalno more Republike Hrvatske obuhvaća površinu od 34 tisuće četvornih kilometara, ZERP je donio Hrvatskoj dodatnih 21 tisuću četvornih kilometara mora, pa je zato proglašenje ovoga pojasa u Jadranu nedvojbeno bilo u skladu s hrvatskim nacionalnim interesima.

Proglašenjem ZERP-a to područje Jadranskog mora nije postalo dio hrvatskoga državnog područja, pa samim tim ni dio carinskog područja Republike Hrvatske.

8. Problem zaštite suvereniteta teritorijalnoga mora i suverenih prava u ZERP-u

Problem of the Protection of the Sovereignty of the Territorial Sea and the Rights According PEFZ

Sustavi nadzora i upravljanja pomorskim prometom u unutrašnjim morskim vodama, teritorijalnom moru i gospodarskom pojasu postoje i funkcioniraju u mnogim obalnim državama diljem svijeta. Ti složeni sustavi obično su pod zajedničkim nadzorom pomorskih i lučkih vlasti, obalne straže, ratne mornarice, policije i carine. Oni su danonočno i neprekidno djelotvorni kako bi se nadzirali svi plovni objekti, bez obzira na njihovu namjenu, veličinu i pripadnost.

Republika Hrvatska, kao pomorska i primorska zemlja, suočena je s problemima zaštite suvereniteta teritorijalnog mora i suverenih prava u ZERP-u, to jest u epikontinentalnom pojasu Jadranskog mora, te sa sprečavanjem nedopuštenih aktivnosti u tim područjima. Donošenjem Pomorskog zakonika Republike Hrvatske u siječnju 1994. i prosincu 2004. učinjeni su veliki koraci kojima se definiraju ponašanja i obveze svih sudionika u nadzoru i upravljanju pomorskim prometom i plovnim objektima koji prometuju na hrvatskom dijelu Jadranskog mora. Pomorski zakonik štiti nacionalne i gospodarske

⁵ Prema odredbama članka 21. Pomorskog zakonika (NN, br. 181/04.) pod neškodljivim prolaskom plovnog objekta razumijeva se plovidba teritorijalnim morem Republike Hrvatske bez uplovljavanja u neku njezinu luku otvorenu za međunarodni promet, ili plovidba radi uplovljavanja u takvu luku, ili u luku u kojoj je brodogradilište u kojemu će plovni objekt biti popravljen, te radi isplavljenja iz nje u gospodarski pojas, uz uvjet da se ne narušava mir, red ili sigurnost Republike Hrvatske.

interese Republike Hrvatske, određujući postupke pri ulasku stranih brodova u hrvatsko more i luke, te načine njihova neškodljivog prolaska našim teritorijalnim morem. Zakonik obvezuje i ograničava sudionike u pomorskom prometu i plovne objekte, te im zabranjuje i odobrava određene postupke radi:

- nadzora i zaštite unutrašnjih morskih voda, teritorijalnog mora i gospodarskog pojasa,
- sprečavanja nedopuštenog transporta,
- sprečavanja nedopuštenog ribarenja,
- sprečavanja onečišćenja mora,
- sprečavanja drugih aktivnosti štetnih za Hrvatsku,
- reguliranja i usmjeravanja pomorskog prometa,
- upravljanja lučkim prometom.

Djelotvorno obavljanje tih zadaća moguće je samo uz postojanje organizacijskih i tehničkih sustava infrastrukture odgovarajuće opremljenih i osposobljenih.

Nadzor pomorskog prometa ostvaruje se u etapama:

- otkrivanjem, identifikacijom i praćenjem plovnih objekata,
- uočavanjem prekršitelja zakonskih odredaba,
- razotkrivanjem mogućih opasnosti i rizika,
- upravljanjem i koordiniranjem akcijama traganja i spašavanja na moru,
- akcijama uhićenja ili progona stranih brodova koji su povrijedili hrvatske zakone.

U normalnim okolnostima temeljni je interes svakog dobronamjernog broda koji namjerava uploviti u neku hrvatsku luku, da najavi dolazak lučkim vlastima radiovezom, čak i prije ulaska u teritorijalno more, kako bi prihvat broda bio pravodobno organiziran.

Međutim, u naše obalno more uplovljavaju i nedobronamjerna plovila, koja se ne najavljuju lučkim vlastima jer bi to bilo za njih kontraproduktivno. Među nedobronamjerne mogu se poglavito svrstati strani ribarski brodovi (koće i sl.) i krijumčarski brodovi (većinom mali brzi gliseri).

9. Razgraničenje sa susjednim državama

Borders with Neighbouring States

Republika Hrvatska, kao i mnoge druge države ispred čijih obala se nalaze mala mora uvučena u kontinent, ima svojevrsan prirodni hendikep: njezin gospodarski pojas bit će bitno uži od maksimalnih 200 milja od obale prema pučini.

Određivanje morskih granica Jadranskoga mora, pa time i gospodarskih pojaseva, otežava činjenica što danas čak šest država izlazi na obale ovako malog mora: Italija, Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Albanija.

Slovenija te Bosna i Hercegovina svojim teritorijalnim vodama ne izlaze na otvoreno more, tako da nemaju pravo na gospodarski pojas, pa Hrvatskoj, ako Sabor prihvati odredbu članka 1018. stavka 2. novog Pomorskog zakonika („Narodne novine“, br. 181/04.), ostaje provesti razgraničenje gospodarskog pojasa prema Italiji i Crnoj Gori. Nažalost, državama sudionicama Treće konferencije UN-a o pravu mora nije uspjelo pronaći kompromis u određivanju pravila razgraničenja gospodarskog pojasa između država kojima se obale dodiruju ili su sučelice. Članak 74. Konvencije, koji regulira to pitanje, definira kako treba postići „sporazum u skladu s međunarodnim pravom radi postizanja pravednog rješenja“. Sve te odredbe uglavnom su uopćene i neodređene, pa je u literaturi međunarodnog prava mora izražena ozbiljna sumnja u njihovu (korisnu) praktičnu primjenjivost.

Republika je Hrvatska dosad pokazala punu suradnju s državama u regiji i sudjelovala je u radu regionalnih i svjetskih međunarodnih organizacija radi utvrđivanja općih i regionalnih pravila, mjera, preporučene prakse i postupaka poradi suzbijanja, smanjivanja i nadziranja onečišćenja mora i morskog okoliša onečišćivačima iz izvora na kopnu, s brodova, potapanjem, iz zraka ili zrakom i onečišćenja uzrokovanih djelatnostima na morskome dnu i u morskome podzemlju. Jednako tako, ona je i poticala regionalnu suradnju, posebice s državama u susjedstvu, radi donošenja zajedničkih planova za hitno djelovanje u nezgodama koje mogu uzrokovati onečišćenje morskog okoliša.

Sve inicijative za regionalne razgovore o Jadraru (svih država, uključujući i Grčku), prije svega o zaštiti i očuvanju mora, živih morskih bogatstava i morskog okoliša, treba pozdraviti, pa i potaknuti jer se zaštita mora od onečišćenja pelagijala⁶ i ribljih izvora (npr. u Jabučnoj kotlini), ne može provoditi jednostrano, već jedino zajednički. Hrvatska ne može djelotvorno štiti od onečišćenja Jadransko more ako mjere zaštite od masovnog onečišćenja s kopna (osobito rijekama) ne provodi, primjerice, i Italija. U tomu se, među ostalim, razlikuje problematika zaštite mora i morskog okoliša od uređenja ribolova u gospodarskim pojasevima, koje se uglavnom ostvaruje jednostranim aktima obalne države (zakonima) ili bilateralnim međunarodnim ugovorima.

Hrvatska je uvijek visoko cijenila i poticala prijateljske odnose s najvećim, politički iznimno utjecajnim te gospodarski⁷ i vojno najsnažnijim susjedom. Hrvatska je s Italijom dosad zaključila mnogo bilateralnih ugovora i sporazuma: ugovor o partnerstvu i suradnji, sporazum o zaštiti manjina⁸, sporazum o ukidanju putovnica za putovanja talijanskih građana u Hrvatsku i hrvatskih u Italiju (za prelazak granice dostatna je osobna iskaznica), sporazum o otvaranju generalnih konzulata u Milanu i Trstu, itd.

⁶ Pelagijal (grč. *pelagos* – more), naziv za biljke i životinje (ribe), koje putuju iz jednog morskog područja u drugo.

⁷ Potkraj devedesetih hrvatski izvoz u Italiju bio je vrijednosno veći negoli sav izvoz u sve države Azije, Afrike, Australije i obje Amerike, veći od ukupnog izvoza u sve ostale države Europske unije, osim Njemačke.

⁸ Sporazumom o zaštiti manjina Italija je prvi put u povijesti hrvatsko-talijanskih odnosa priznala postojanje hrvatske manjine u Italiji.

10. Slovenska zaštićena ekološka zona i epikontinentalni pojas u Jadranu

Slovene Protected Ecologic Zone and Continental Shelf of the Adriatic

Tehničkim rješenjima i koordinatama delimitacijske crte epikontinentalnih pojasa Italije i Hrvatske, prihvaćena je lista od 43 koordinate koje su utvrđene suvremenim satelitskim sustavom a smatraju se crtom razgraničenja epikontinentalnog pojasa. Hrvatska je Vlada prihvatila tekst dogovora s Italijom u kojemu, među ostalim, stoji da će konačni dogovor biti sklopljen razmjenom nota između hrvatskog veleposlanstva u Rimu i talijanskoga Ministarstva vanjskih poslova. Stručnjaci za pomorsko pravo ističu da je dogovor Hrvatske i Italije prije svega tehničke prirode i da se njime ne prejudicira razgraničenje na moru između Hrvatske i Slovenije. Konvencija nalaže državama da, dok ne postignu konačan sporazum o razgraničenju, ne smiju prelaziti crtu sredine koja je jednako udaljena od dviju obala. Pravilo o crti sredine ne primjenjuje se ako u graničnome području postoje tzv. posebne okolnosti, primjerice pomorski plovni putovi, naftni izvori, otoci, izbočine ili duboke uvlake obale i sl. Prema mišljenju hrvatskih eksperata pomorskog prava, takvih posebnih okolnosti u Savudrijskoj vali nema, pa su obje države, Hrvatska i Slovenija, dužne poštovati crtu sredine. Međutim, kako se god povukla crta sredine od ušća rijeke Dragonje u Savudrijskoj vali u smjeru do granice s Italijom, Slovenija ni na kakav način nije mogla i ne može doći u dodir s otvorenim morem.

Međutim, usprkos tim činjenicama, Državni zbor Republike Slovenije donio je 4. listopada 2005. Zakon o proglašenju zaštićene ekološke zone i epikontinentalnog pojasa u Jadranu („Uradni list RS“, br. 93/05.), a koji uopće nema uporište u međunarodnom pravu.

11. Hrvatsko i slovensko ribolovno more

Croatian and Slovene Fishing Sea

Slovenija pripada, kako je već naglašeno, zemljama u nepovoljnom geografskom položaju, to jest skupini država koje su zatvorene morima drugih država, te zbog te činjenice, upravo u skladu s međunarodnim pravom, ona nema svoj epikontinentalni pojas i ne može proglasiti vlastiti gospodarski pojas, kao ni njegove izvedenice: ribolovne zone, zone preferencijalnih ribolovnih prava, ekološke i arheološke zone te njihove kombinacije, jer nema dodira s otvorenim morem (koje je sada dijelom postalo dio hrvatskog ZERP-a, a dijelom talijanske zaštitno-ekološke zone u Jadranskom moru). Naime, teritorijalno more Republike Slovenije, prema Konvenciji, završava na crti sredine u Savudrijskoj vali i na crti sredine u Tršćanskom zaljevu (vidi kartu 1.). Dakle, kako slovensko teritorijalno more uopće nije dolazilo do otvorenoga mora, to jest međunarodnih voda u Jadranu, nikakvim izmjenama svoga Pomorskog zakonika Slovenija ne može steći ono što joj ne dopušta međunarodno pravo mora.

U obrazloženju Zakona o proglašenju zaštićene ekološke zone i epikontinentalnog pojasa u Jadranu

naglašava se da će se konačna vanjska granica zaštićene ekološke zone Republike Slovenije utvrditi posebnim međunarodnim sporazumom na temelju vrijedećih sporazuma sa susjednim državama o razgraničenju u skladu s međunarodnim pravom. Do sklapanja tih ugovora granica zaštićene ekološke zone ići će crtom usporednom s geografskom širinom 45° 10' N, kako je to utvrđeno Sporazumom između Republike Slovenije i Republike Hrvatske o pograničnom prometu i suradnji, a koja se nalazi u visini, to jest razini Vrsara na polovici Istarskog poluotoka, te se do te točke preklapa s hrvatskim ZERP-om (vidi kartu 2.).

Parafirani nacrt teksta Sporazuma o granici iz srpnja 2001. između Hrvatske i Slovenije nije zadovoljio osjećaj pravde i pravičnosti, pogotovo ne na hrvatskoj strani, zato je potrebno potražiti drukčije rješenje. Jedno od mogućih za pitanje granice na moru, prema mišljenju autora, svakako treba biti dogovor dviju država o izlasku pred trećega (arbitraža), uključujući i dogovor o utvrđivanju polazišta, to jest sadržaja tog postupka.

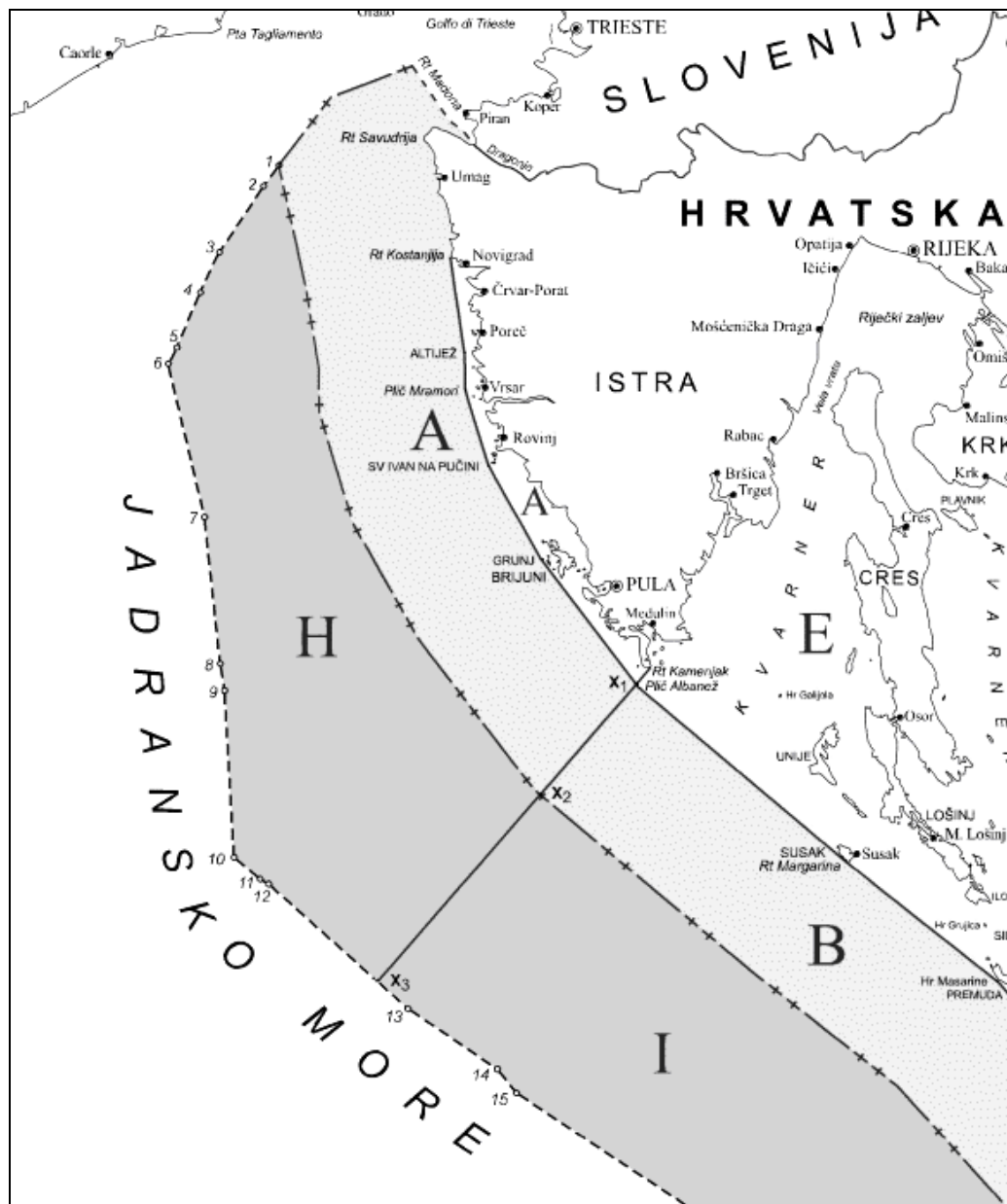
Međutim, slovenska Vlada je 5. siječnja 2006. Uredbom o određivanju područja ribolovnog mora Republike Slovenije proglasila „slovensko ribolovno područje na moru“ koje obuhvaća cijeli Piranski zaljev te dijelove teritorijalnog mora i ZERP-a Republike Hrvatske. Naime, tom je Uredbom slovensko ribolovno more podijeljeno na tri zone, A, B i C - zonu A, kao unutarnje vode u kojima je cijeli Piranski zaljev, zonu B, u kojoj je teritorijalno more s granicama na sjeveru u točki T5 određenoj Osimskim sporazumom iz 1975.⁹, a na jugu u točki tzv. „dimnjaka“ iz parafiranog nacrta teksta sporazuma Hrvatske i Slovenije iz 2001., dok zonu C predstavljaju slovenska zaštitna ekološka zona prema Zakonu o proglašenju zaštićene ekološke zone i epikontinentalnog pojasa i područje otvorenog mora.

Kako se ističe u slovenskim diplomatskim krugovima, navedena Uredba predstavlja odgovor na prije doneseni hrvatski Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 144/05.), kojim se određuju granice između vanjskoga i unutarnjega ribolovnog mora, granice između ribolovnih zona i granice ribolovnog mora u rijekama koje utječu u more (vidi kartu 3.). Prema tom Pravilniku ribolovno more Republike Hrvatske podijeljeno je na jedanaest ribolovnih zona. Ribolovna zona A se nalazi u unutarnjem ribolovnom moru i vanjskom ribolovnom moru Republike Hrvatske, a obuhvaća teritorijalno more Republike Hrvatske koje u sjevernom dijelu privremeno, dok se konačno ne utvrdi granična crta između Republike Hrvatske i Republike Slovenije, polazi od ušća rijeke Dragonje i nastavlja se u Savudrijskoj vali do polovišta crte koja spaja rt Madona i rt Savudrija, a potom slijedi okomicu na polovište crte što spaja rt Madona i rt Savudrija i dotiče granicu određenu Osimskim sporazumom. Od te točke južno slijedi državnu granicu Republike Hrvatske određenu Osimskim sporazumom do točke 1, te potom slijedi državnu granicu Republike Hrvatske do točke X2. U istočnom se dijelu granica Ribolovne zone A nastavlja od sredine ušća rijeke

⁹ Ugovor između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Republike Italije s prilogima od I. do X., potpisan je u Osimu 10. studenog 1975.

Dragonje crtom niske vode uzduž obale kopna sjevernog i zapadnog dijela poluotoka Istre do točke na rtu Kamenjak (jug poluotoka Istre), iz koje je povučena crta azimutom 221° i presijeca polaznu crtu u točki X1 (koja

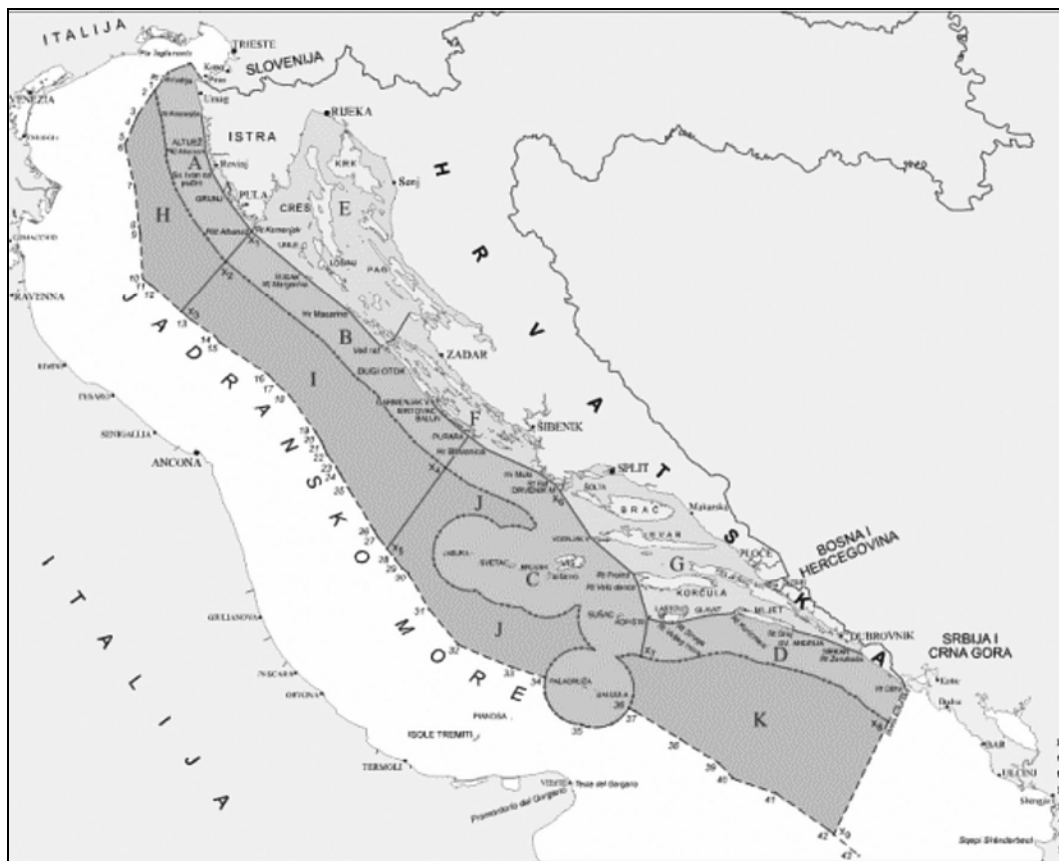
odvaja unutarnje ribolovno more od vanjskoga ribolovnog mora) te se nastavlja do granice teritorijalnog mora Republike Hrvatske u točki X2, koja je ujedno i krajnja južna točka Ribolovne zone A.

Karta 1.
Chart 1.

Karta 2.
 Chart 2.

Karta 3.
 Chart 3.

U slovenskim diplomatskim krugovima također se ističe da je Uredba o određivanju područja ribolovnog mora Republike Slovenije donijeta na temelju Zakona o morskome ribolovu iz 2002. godine. Uredba je veoma kratka i sastoji se od svega pet članaka, pa je objavljujemo u neslužbenom prijevodu u cijelosti:

„Na temelju stavka 1. članka 21. Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS br. 24/05 – pročišćeni tekst) i članka 103. Zakona o morskome ribarstvu (Uradni list RS, br. 58/02) Vlada Republike Slovenije donosi

UREDBU

o određivanju područja ribolovnog mora Republike Slovenije

Članak 1.

Ribolovno more Republike Slovenije čini ribolovna zona A, ribolovna zona B i ribolovna zona C.

Članak 2.

Ribolovna zona A predstavlja unutrašnje morske vode Republike Slovenije, koje obuhvaćaju morski prostor od obale do crte koja povezuje rt Madona i rt Savudrija.

Članak 3.

Ribolovna zona B predstavlja teritorijalno more Republike Slovenije. Sjeverna granica ribolovne zone B proteže se po granici određenoj Sporazumom između SFRJ i Republike Italije s prilozima od I do X, dana 10. studenog 1975. Južna granica ribolovne zone B, privremeno do zaključenja sporazuma o granicama između Slovenije i Hrvatske, proteže se od rta Savudrija do točke T6 (Y 5.361.377, X 5.031.764; φ 45°25'00,0", λ 13°13'42,9").

Članak 4.

Ribolovna zona C obuhvaća područje zaštićene ekološke zone i područje otvorenog mora u Jadranskom moru.

Članak 5.

Ova uredba stupa na snagu sljedećeg dana od dana objave u Uradnom listu Republike Slovenije.

Br. 00715-65/2005/8

Ljubljana, dana 5. siječnja 2006.“

U Službenom listu Republike Slovenije u kojem je objavljena navedena Uredba, nema kartografskog prikaza granica ribolovnog mora Republike Slovenije, kao što je to kod Praviilnika o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 144/05.). Na Karti 4. dan je prikaz ribolovnog mora Republike Slovenije (dostupno na <http://klepetalnica.24ur.com>).

Karta 4.
Chart 4.

12. Ugovori o ribolovu ribara iz država članica Europske unije

Contracts of the Fishing of the Fishers from the Members of the European Union

Hrvatska ulaskom u EU želi biti dijelom moderne Europe, u kojoj se članice dogovaraju o načinima suradnje, ekološkoj zaštiti mora i režimima ribarstva. Sigurno je da će hrvatski pregovarači u pregovorima s Europskom unijom najviše problema imati na području ekologije, što se poglavito odnosi na određivanje rokova za punu primjenu visokih i skupih ekoloških standarda. Također, u pregovorima s Europskom unijom bit će potrebno razmotriti sklapanje ugovora o ribolovu država članica Europske unije u hrvatskom ZERP-u.

Europska unija dosad je zaključila dvadeset pet takvih ugovora, koji se mogu podijeliti u dvije skupine:

- sa zemljama u razvoju koje su proglasile svoje gospodarske pojaseve (Senegal, Angola, Gabon, Madagaskar, Gvineja i dr.) i
- s razvijenim državama.

S prvom skupinom država ugovorio se ribolov uz novčanu naknadu,¹⁰ a s drugom uz recipročna prava ribara.¹¹

Stupanjem na snagu odluka Sabora o proširenju jurisdikcije u Jadranu, Hrvatska je, u skladu s Konvencijom UN o pravu mora iz 1982. godine, dužna utvrditi količinu ribe u svojem ribolovnom pojasu podobnu za ulov tijekom jedne godine, a potom i kapacitete svoje ribolovne flote. Ostali ulov („višak“) koji ne mogu uloviti domaći ribari, Hrvatska mora ponuditi susjednim državama i zaključiti s njima ugovore o modalitetima ribolova i visini novčane naknade.

Europska unija zasad je samo partner Republike Hrvatske. Tek kad Hrvatska postane njezinom punopravnom članicom, ugovor o ribolovu EU ribara u našem ZERP-u, ako se zaključi, prestat će vrijediti,¹² a i u našem ribolovnom pojasu stupit će na snagu režim koji vlada u Europskoj uniji.

Ugovor o partnerstvu u ribarstvu između Europske zajednice i Republike Hrvatske pogodovao bi ponajprije ribarima Italije i Slovenije.

13. Zaključak

Conclusion

Nastanku međunarodnog instituta gospodarskog pojasa prethodili su zahtjevi obalnih država za protežanjem suvereniteta i jurisdikcije nad širokim područjima mora i podmorja uz obalu izvan državnih granica na moru. Polazeći od tih nastojanja i nesumnjivo prevladavajućeg stava međunarodne prakse i doktrine glede gospodarskog pojasa, treba reći da je on, još prije

donošenja Konvencije, postao institut pozitivnoga međunarodnog običajnog prava i da je Konvencijom zapravo kodificiran postojeći međunarodni institut.

Pravni status gospodarskog pojasa razlikuje se od pravnog statusa teritorijalnog mora, ali i otvorenoga mora. Gospodarski pojas po svojem pravnom statusu je *sui generis*, i podvrgnut je posebnom pravnom režimu. On nije dio državnog područja obalne države, pa s obzirom na to ne može se podvrgnuti njezinu suverenitetu. Međutim, iako obalna država u njemu ima znatno ograničeniju vlast u usporedbi s teritorijalnim morem, ona u tom pojasu ima veoma važna suverena resursna i druga prava.

Usporedno s proglašenjem gospodarskoga pojasa od obalnih zemalja uspostavljene su i njegove izvedenice: ribolovne zone, zone preferencijalnih ribolovnih prava, ekološke i arheološke zone te njihove kombinacije. Gospodarski pojas, ekološki pojas i arheološka zona mogu se proglasiti samo unilateralno, zakonom ili jednostranom deklaracijom u parlamentu.

Republika Hrvatska nije proglasila svoj isključivi gospodarski pojas u Jadranskom moru, već je Hrvatski sabor proglasio samo sadržaje isključivoga gospodarskog pojasa koji se odnose na suverena prava istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim prirodnim bogatstvima voda izvan vanjske granice teritorijalnog mora, te jurisdikciju glede znanstvenog istraživanja mora i zaštite i očuvanja morskog okoliša, čime je uspostavljen ZERP.

Italija je u svibnju 2004. proglasila svoj arheološki pojas širok 12 milja izvan teritorijalnog mora, a talijanski je parlament 31. siječnja 2006. prihvatio Zakon o zaštitno-ekološkoj zoni u Jadranskom moru.

Uvođenje ekološke zone izvan teritorijalnog mora Italije označuje daljnju ekološku zaštitu Jadrana i neizravno potvrđuje opravdanost hrvatske odluke o proglašenju ZERP-a, koja se temeljila na odredbama Konvencije. Talijanskim zakonom o zaštićenom ekološkom pojasu predviđa se zaštita mora od onečišćenja pri pojavi ekoloških incidenata.

Nakon što je Hrvatska na Jadranu proglasila ZERP, i susjedna Slovenija donijela je Zakon o proglašenju zaštićene ekološke zone i epikontinentalnog pojasa. Taj zakon temelji se na tome da je Slovenija nasljednica sporazuma između SFRJ i Italije o razgraničenju epikontinentalnog pojasa iz 1968. godine, a s obzirom na to da Slovenija ima svoj epikontinentalni pojas, ima također pravo i dužnost zaštititi državne interese u tom pojasu, i to proglašenjem zaštićene ekološke zone koja je već predviđena slovenskim zakonodavstvom, te da je u bivšoj Jugoslaviji imala neposredan kontakt s otvorenim morem u Jadranu, da ga još uvijek ima i da joj sve to daje pravo na proglašenje zaštićenog pojasa u moru. Unatoč preklapanju slovenskoga ekološkog pojasa s hrvatskim ZERP-om, to se ne može tumačiti kao izražavanje teritorijalnih pretenzija Slovenije - ističe se u slovenskim diplomatskim krugovima.

Međutim, Slovenija svojim teritorijalnim vodama ne izlazi na otvoreno more, tako da prema međunarodnom pravu nema svoj epikontinentalni pojas, pa, sukladno tomu, ni pravo na gospodarski ili bilo koji drugi pojas.

¹⁰ Navedena naknada nije jednaka za sve zemlje i kreće se u rasponu od četiristo tisuća eura godišnje sa Salamunskim otocima do 86 milijuna eura s Mauritanijom.

¹¹ Na primjer, s Norveškom, Kanadom i Islandom, jer te države imaju jake ribolovne flote pa njihovi ribari love i u gospodarskim pojasi država članica EU.

¹² Tri takva ugovora EU - s Estonijom, Litvom i Latvijom ugasila su se 1. svibnja 2004. ulaskom tih država u Europsku uniju.

Posljedica talijanskoga proglašenja zaštićenoga ekološkog pojasa ogleda se poglavito u činjenici potpunoga nestanka otvorenog mora kao instituta međunarodnog prava u Jadranu.

Literatura

Literature

- Čurković, B. – „Međunarodnopravne posljedice proglašenja gospodarskog pojasa u okruženim ili poluokruženim morima sa osvrtom na Jadran“ - Pravni fakultet Zagreb - seminarski rad, Zagreb, 1992.
- Dominis, Ž. – „Carinsko-pravne posljedice proglašenja ekološko-ribolovne zone u Jadranu“, »Carinski vjesnik«, br. 9/2003.
- Dominis, Ž. – „Zaštićena ekološko-ribolovna zona sa međunarodnopravnog i carinskog motrišta“, »Informator«, br. 5079/2003.
- Dominis, Ž. – „Međunarodnopravne posljedice najave proglašenja talijanskog ekološkog pojasa na Jadranu – I. dio“, »Informator«, br. 5150/2005.
- Dominis, Ž. – „Međunarodnopravne posljedice najave proglašenja talijanskog ekološkog pojasa na Jadranu – II. dio“, »Informator«, br. 5151/2005.
- Dominis, Ž. – „Pravo obalne države na epikontinentalni i gospodarski pojas“, »Novi Informator«, br. 5385/2005.
- Milošević, B. – „Gospodarski pojas i njegovo proglašenje“, »Naše more«, br. 39 (2-3-4)/1992.
- Milošević, B. – „Kako su raspad Jugoslavije i stvaranje novih međunarodnopravnih subjekata utjecali na pravne odnose na Jadranu“, »Naše more«, br. 40 (5-6)/1993.
- Milošević, B. – „Novi međunarodnopravni subjekti na Jadranu i problem razgraničenja epikontinentalnog pojasa“, »Naše more«, br. 40 (3-4)/1993.
- Rudolf, D. – *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora*, Književni krug, Split, 1989.
- Rudolf, D. – *Međunarodno pravo mora*, JAZU, Zagreb, 1985.
- Rudolf, D. – *Morski gospodarski pojas u međunarodnom pravu*, Književni krug, Split, 1988.
- Vojković, G.- „Gospodarski pojas s posebnim osvrtom na gospodarski pojas Republike Hrvatske“, Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet - seminarski rad, Split, 1998.
- Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora („Narodne novine“- Međunarodni ugovori, br. 9/2000.)
 - Zaštita i gospodarenje živim resursima mora, (Uredba Vijeća EC 2371/2002.)
 - Pomorski zakonik („Narodne novine“, br. 17/94., 74/94. i 43/96.)
 - Pomorski zakonik („Narodne novine“, br. 181/04.)
 - Pomorski zakonik Republike Slovenije (uradno prečišćeno besedilo - „Uradni list RS“, br. 120/06)
 - Zakon o nadzoru državne granice („Narodne novine“, 173/03.)
 - Zakon o razglasitvi zaštitne ekološke cone in epikontinentalnem pasu Republike Slovenije („Uradni list RS“, br. 93/05)
 - Zakon o morskem ribištvu („Uradni list RS“, br. 58/02)
 - Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 144/05.)
 - Uredba o določitvi območja ribolovnega morja Republike Slovenije („Uradni list RS“, br.. 2/06)
 - Odluka o proširenju jurisdikcije Republike Hrvatske na Jadranskom moru („Narodne novine“, br. 157/03. i 77/04.)
 - Nacionalna strategija za zaštitu okoliša („Narodne novine“, br. 46/02.)
 - Sporazum između SFRJ i Talijanske Republike o razgraničenju epikontinentalnog pojasa iz 1968. godine.
 - Protokol privremenom režimu uz južnu granicu između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore iz 2001. godine.

Rukopis primljen: 5. 12. 2006.

